НАДГРОБНИ ПЛОЧИ ПРИ ЦЪРКВАТА „СВ. СВ. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА“ В ГР. ПЛОВДИВ

Янчо Станчев

Yancho Stanchev | e-mail: yanchostanchev73@gmail.com

В двора на църквата „Св. Св. Константин и Елена“ в гр. Пловдив се съхраняват пет мраморни надгробни плочи. Четири от тях са от XVIII век и една от XIX-ти. Почти всички са масивни, с богата украса и са покривали гробовете на заможни жители на Филипопол. По плочите има остатъци от цимент, което означава, че някога са били вградени в пода на църква или около църква, както е на много места в Пловдив и изобщо в България.

Надгробна плоча от 1795 г. Положена е на земята в екзонартекса, вляво от централния вход на църквата. Орнаментите и надписа са релефни и са разделени в четири сектора. Първият сектор обхваща горната част на плочата. Изпълнен е с красиви флорални мотиви, два вдълбани ъглови листовидни орнамента и арка, под която има двуглав орел с корона. Във втория сектор в пет отделни полета е разположен надпис на гръцки, украсен от всички страни с листовидни орнаменти. Под надписа, в третия и най-малък сектор има ножици и предмет от две части. Под него е разположен най-големия сектор от надгробната плоча, в който има три арки, поддържани от високи колони с украса. Под двете странични арки в ниски съдове има по една ваза с красиви цветя. Вазите, цветята и съдовете под двете арки се различават. Под централната арка има ниско четирикрако шкафче с ключалка и шахматна украса, а под него има ключ. Върху шкафчето има широк съд пълен с круши, нарове и праскови. Над плодовете има лице на херувим с дълги криле. Само тази плоча има цялостна странична украса.

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Ο Δȣ [1]

ΛΟC Τȣ ΘΕȣ ΧΑΤΖΗ ΜΑΡгΑ

ΡɪΤʜC CYN TѾ ΠΑΤΡɪ ΑΥΤȣ Χᴀ

ΤΖΗ ΜΠΟCΧѾ ΚΑΥΤΑΝΤΖΗ

ΔΕC 1795 ΙȣΝɪȣ 9

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΔΟΥ [2]

ΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΧΑΤΖΗ ΜΑΡΓΑ

ΡΙΤΗΣ ΣΥΝ ΤѾ ΠΑΤΡΙ ΑΥΤΟΥ ΧΑ

ΤΖΗ ΜΠΟΣΧѾ ΚΑΥΤΑΝΤΖΗ

ΔΕΣ 1795 ΙΟΥΝΙΟΥ 9

[1] Оригинален текст
[2] Нормализиран текст

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΔΟΥ
ΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΧΑΤΖΗ ΜΑΡΓΑ
1795

Надгробна плоча от 1799 г. Положена е на земята в екзонартекса, вляво от централния вход на църквата. Орнаментите и надписа са релефни и са разпределени в четири сектора. Първият сектор обхваща горната част на плочата. Изпълнен е с красиви флорални мотиви, два вдълбани ъглови листовидни орнамента и арка поддържана от две колони. Под арката има двуглав орел с патриаршеска корона. Във втория сектор в шест отделни полета е разположен надписа на гръцки, украсен от всички страни с листовидни орнаменти. За разлика от първата плоча, тук надписа е вписан в окръжност. Третият и най-малък сектор е разделен на три части от четири ниски колони. В лявата има съд с плодове, върху който са кацнали два хранещи се пауна. В дясната част има съд с грозде, върху който са кацнали два хранещи се пауна. В средната част има съд с нарове и праскови. В най-големия долен сектор от плочата има три арки, поддържани от четири високи колони с украса. Под двете странични арки има по един нисък съд, в който са поставени вази с красиви цветя, като съдовете, вазите и цветята в тях се различават. Под централната арка има висок фонтан на няколко нива, а точно под арката на два реда и с малки гръцки букви са изсечени имената на майсторите-каменоделци.

ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΑΙ Ο ΔȣΛοϛ

Τȣ ΘΕȣ ΔΗΜΗΤΡΙΟC ΓΑΜ

ΒΡΟC Τȣ Χ ΜΙτΖȣ 18•1

ΙΑΙΝȣΑΡΙȣ 18

ΚΑΙ Η CΙΖΗΓοϛ ΑΥτȣ ΘΕΟΔΟ

CΙΑ 1799 ΜαΡΤι 9

ΜΑCτȣ ΡΗ

ΤΖΑΝ ΤΝ

ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΑΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ

ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΜ

ΒΡΟΣ ΤΟΥ Χ ΜΙΤΖΟΥ 1801

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 18

ΚΑΙ Η ΣΙΖΗΓΟΣ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΔΟ

ΣΙΑ 1799 ΜΑΡΤΙΟΥ 9

ΜΑΣΤΟΥ ΡΗ

ΤΖΑΝ ΤΝ

ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΑΙ ΔΟΥΛΟΣ
1799

Надгробна плоча от 1795 г. Положена е на земята в екзонартекса, вдясно от централния вход на църквата. Орнаментите и надписа са релефни и са разпределени в пет сектора. Първият сектор обхваща горната част на плочата. Изпълнен е с красиви флорални мотиви, два вдълбани ъглови листовидни орнамента и арка, поддържана от две колони. Под арката има съд с круши и праскови. Във втория сектор в шест отделни полета е разположен надписа на гръцки, украсен от всички страни с листовидни орнаменти. Частта под надписа е разделена на три вертикални сектора. В средния има ножици и шивашки метър. В двата странични сектора има по една ваза с цветя, като и вазите и цветята в тях се различават. Вазата в левия сектор е поставена върху ниско четирикрако шкафче с шахматна украса без ключалка, а под него има ключ. Вазата в десния сектор е поставена върху ниско шесткрако шкафче с две чекмеджета, всяко от които с ключалка. Под шкафчето има два ключа.

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤον

ΤΕΟ Ι ΔȢΛΙ τȣ ΘΕȢ

ΛΕΥΘΕΡηΕ ΑΝΑCΤΑ

CΙ Κι ΜΡοΦȢΛΑ ΠΕ

ΔΙΑ τȣ Χ ΧΡηCΤȢ

1795 ΟΚΤοΒΡι 23

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΟΝ

ΤΕΟ Ι ΔΟΥΛΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΛΕΥΘΕΡΗΕ ΑΝΑΣΤΑ

ΣΙ ΚΙ ΜΡΟΦΟΥΛΑ ΠΕ

ΔΙΑ ΤΟΥ Χ ΧΡΗΣΤΟΥ

1795 ΟΚΤΟΜΒΡΙΟΥ 23

1795 ΟΚΤΟΒΡΙ 23

Надгробна плоча от 1 или 2 юли 1865 г. (αωξε). Положена е на земята в екзонартекса, вдясно от централния вход на църквата. Тя е най-голяма по размери от всички останали плочи и е изработена от розово-червен мрамор. Надписите на гръцки са разположени на 17 реда, като първите 6 от тях са изписани в курсив (*English Roundhand*), но понеже не разполагам с такъв шрифт, се наложи да изпиша и двата надписа еднакво. Погребаният е видният пловдивски търговец или шеф на Търговската камара Йоан Папа Георгио (Иоан Папагеоргиу или Иоан поп Георгиев). Над надписа има светъл кръг, върху който е било поставено нещо, а в централната част са преплетени пергел, котва и жезъл-писец с крила. Под надписа има два обърнати надолу жезъла кръстосани като буквата X и завързани на панделка с лента. Долните ъгли на плочата са украсени с листовидни орнаменти, а средите на всяка от страните с флорални мотиви. Името на Йоан се споменава и във втория надпис. Орнаментите и надписите са вдълбани.

ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΠΠΑ ΓΕΩΡΓΙΩ

ΠΡΟΕΔΡΩ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΟΔΙΚΕΙΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΟΥΤΗ ΠΛΕΟΝ ΕΥΥΕΒΩΣ ΒΙΟ?ΑΝΤΙ

ΣΕΒΑ?ΜΩ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗ ΟΙ ΥΙΟΙ ΑΥΤΟΥ ΤΟΔΕ

ΑΝΑΤΙΔΗ?ΕΝ

ΑѾΞΕ ΙΟΥΛΙΟΥ Β!

ΣΤΕΡΕΙ ΤΟΓΗΡΑΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΣ ΑΜΑ

ΤΟΥΣ ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΑΠΑΝΤΑΦΡΟΥΔΑ ΟΝΗΤΟΣΟΒΙΟΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΔΗΜΟΝΙΑΣ

ΗΛΘΕΣ ΑΠΗΛΘΕΣ Ω ΙΩΑΝΝΗ

ΕΜΠΟΡΟΔΙΚΗΣ ΤΟΝ ΤΙΤΑΟΝ ΦΕΡΩΝ

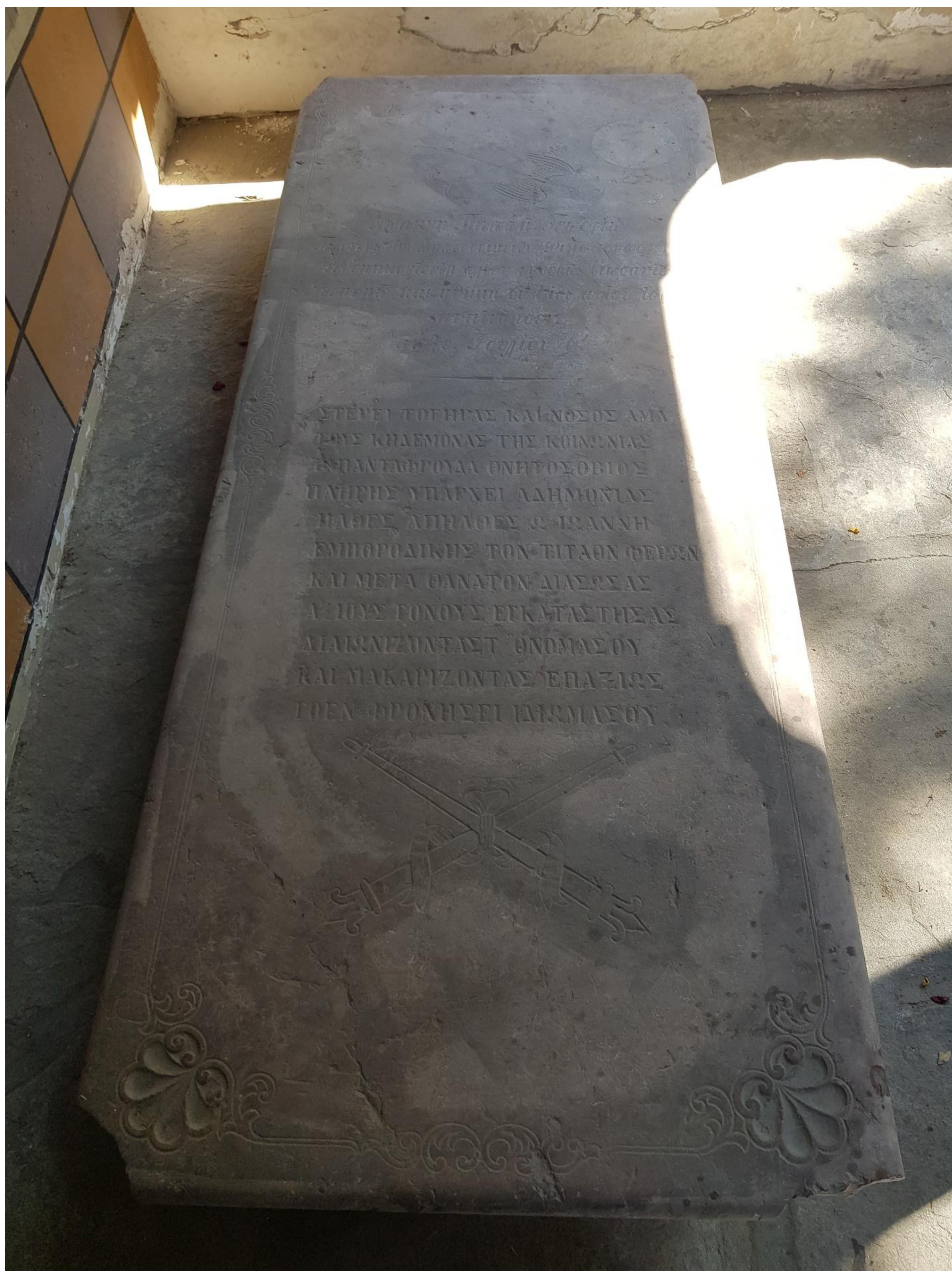
ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΑΣΩΣΑΣ

ΑΞΙΟΥΣ ΓΟΝΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΣΑΣ

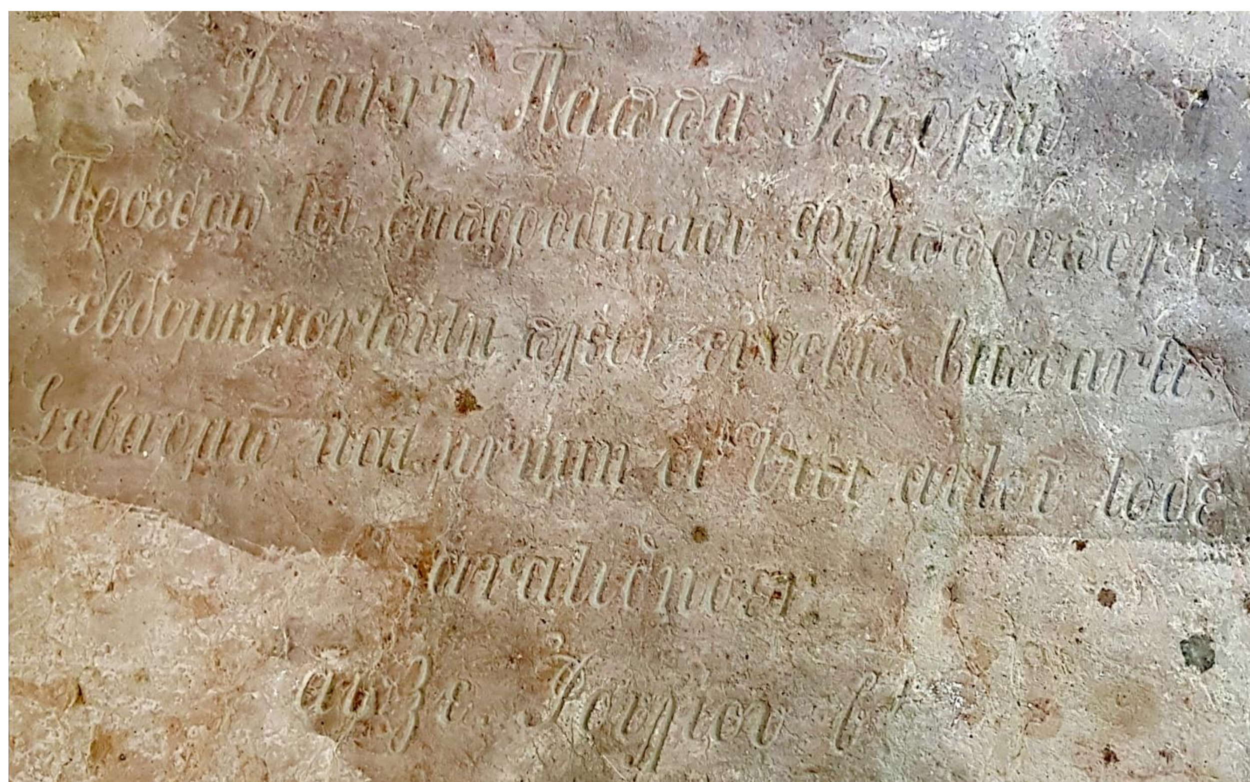
ΔΙΑΙΩΝΙΖΟΝΤΑΣΤ ΟΝΟΜΑΣΟΥ

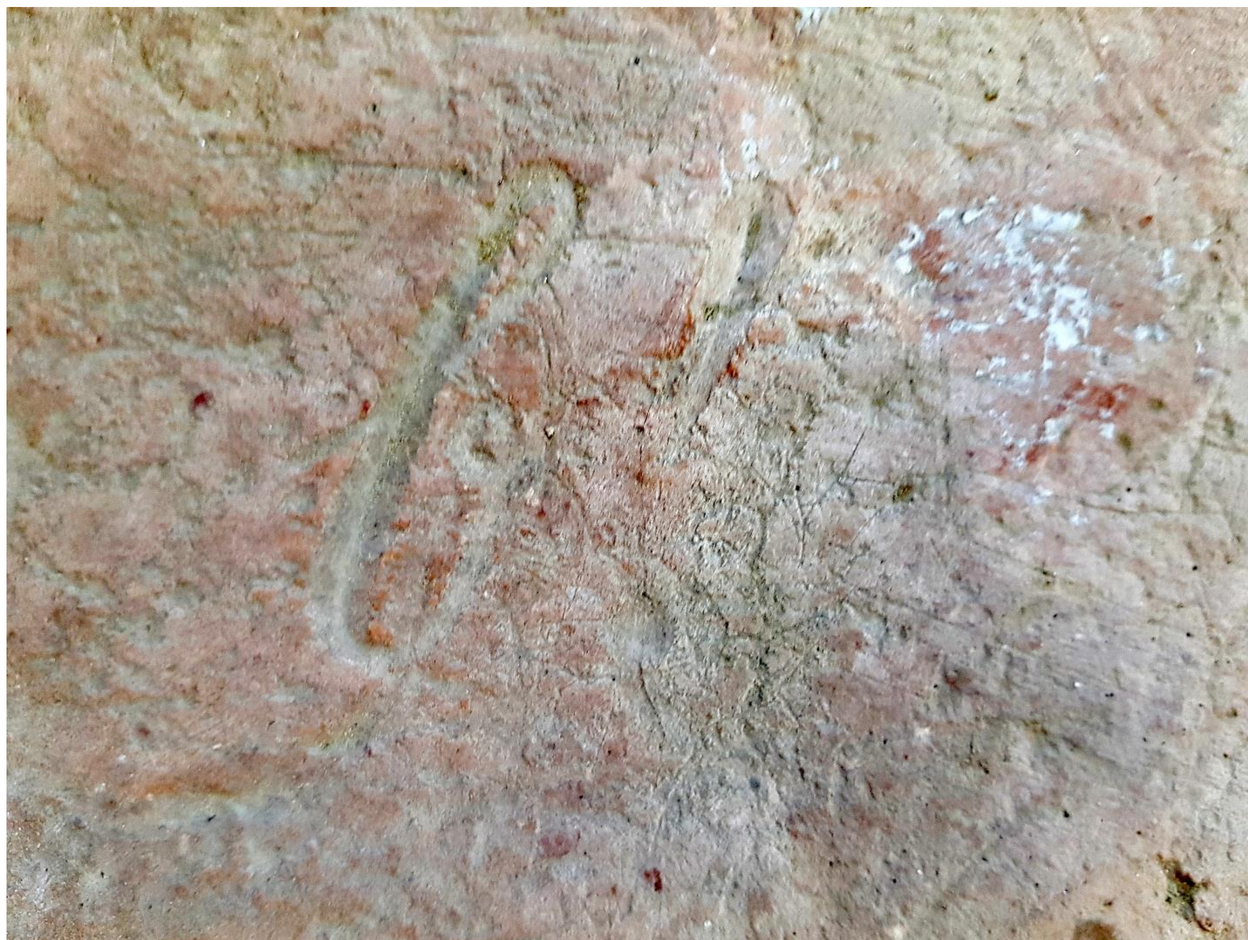
ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΖΟΝΤΑΣ ΕΠΑΞΙΩΣ

ΤΟ ΕΝ ΦΡΟΝΗΣΕΙ ΙΔΙΩΜΑΣΟΥ

ΣΤΕΡΕΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΣ ΑΜΑ
ΤΟΥΣ ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΠΑΝΤΑΦΡΟΥΔΑ ΘΝΗΤΟΣ Ο ΒΙΟΣ
ΠΛΗΡΗΣ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΔΗΜΟΝΙΑΣ
ΗΛΘΕΣ ΑΠΗΛΘΕΣ Ω ΙΩΑΝΝΗ
ΕΜΠΟΡΟΔΙΚΗΣ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟΝ ΦΕΡΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΑΣΩΣΑΣ
ΑΞΙΟΥΣ ΓΟΝΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΣΑΣ
ΔΙΑΙΩΝΙΖΟΝΤΑΣ Τ' ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ
ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΖΟΝΤΑΣ ΕΠΑΞΙΩΣ
ΤΟ ΕΝ ΦΡΟΝΗΣΕΙ ΙΔΙΩΜΑ ΣΟΥ

ΣΤΕΡΕΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΣ ΑΜΑ
ΤΟΥΣ ΚΗΔΕΜΟΝΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΑΠΑΝΤΑ ΦΡΟΥΔΑ ΘΝΗΤΟΣ Ο ΒΙΟΣ
ΠΛΗΡΗΣ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΔΗΜΟΝΙΑΣ
ΠΑΘΟΣ ΑΠΗΛΘΕΣ Ω ΙΩΑΝΝΗ
ΕΜΠΟΡΟΔΙΚΗΣ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟΝ ΦΕΡΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΑΣΩΣΑΣ
ΑΞΙΟΥΣ ΓΟΝΟΥΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΣΑΣ
ΔΙΑΙΩΝΙΖΟΝΤΑΣ Τ' ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ
ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΖΟΝΤΑΣ ΕΠΑΞΙΩΣ
ΤΟ ΕΝ ΦΡΟΝΗΣΕΙ ΙΔΙΩΜΑ ΣΟΥ

Yancho Stanchev | e-mail: yanchostanchev73@gmail.com

Надгробна плоча от 16 март 1762 г. Подпряна е отвън на южната стена на църквата. Тя е най-старата и най-малката от всички надгробни плочи в двора на църквата. Разделена е на три сектора. В горния сектор има два кръгли и дълбоко вдълбани орнамента, а между тях украса, под която има кръг, пресечен с четири успоредни хоризонтални линии. Във втория сектор върху шест отделни полета е изписан надписа на гръцки. В третия сектор има две арки с украса от флорални мотиви, поддържани от три високи колони. Под лявата арка има ниско четирикрако шкафче с ключалка, а под него ключ. Върху шкафчето е поставена ваза с цветя, а от двете и страни има поставена по една круша. Под дясната арка също има ниско четирикрако шкафче с ключалка, а под него ключ. Върху шкафчето е поставена ваза с цветя, а от двете и страни има поставена по една круша. Единствено цветята в двата сектора се различават. Лицевите ръбове на плочата са обшити с вълнообразна украса. Орнаментите и надписите са релефни. На руската триверстова карта от 1877-1878 г., която ще видите след снимката на надгробната плоча са споменатите в надписа град ФЕРЕ и село KABATZHK (Каваджик, Κάβος, Западна Тракия, Гърция). Селото е по-близо до гр. Софлу, но верятно в средата на XVIII век е било към провинция Фере. До 1878 г. селото е било полупогърчено, а погърчените българи са наричани подигравателно *парапанковци* от местното българско население и от чистите гърци. За гърците *парапанко* е равнозначно на *дебелоглавец*, *големец*, *парвеню*, а иначе означава *повече*, *повече от нужното*. През 1878 г. в село Каваджик са живели 245 българи и 580 гърци, през 1900 г. - 500 погърчени българи и 1000 гърци, а през 1912 г. - 50 български екзархийски семейства. От 27 март до 15 декември 1914 г. в с. Каваджик са заселени 225 семейства (1 020 души) - 200 семейства от с. Теслим, Кешанско и 25 семейства от с. Колибите, Бунархисарско. През 1920 г. в с. Каваджик живеят 649 погърчени българи.[3,4,5]

ΕΝΘΑΔΕ ΚΟΙΤΕ Ο ΔȢΛΟC ΤȢ ΘΕȢ

ΜΑΚΑΡнΤн ΤΟ ΘΑΝΑCΙ ΧΥΝΤн ΠΟ

ΓΑΤΖΗC ΤΟ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟ ΜΑΡΓΑΡнΤн

ΑΠΟ ΤнΝ ΑΠΑΡΧΗΑC ΦΕΡΕ ΤΟ ΧοΡнΟ

ΚΑΒΑΤΖΗΚ ΕΤΟC 1762 ΜΑΡΤнȢ

16

[3] А.С.Разбойников *Народностният образ на неокупираната област от Западна Тракия*
[4] Любомир Милетич *Разорението на тракийските българи през 1913 година*, БАН, София, 1918
[5] Стайко Трифонов *Тракия. Административна уредба, политически и стопански живот, 1912-1915*

ΕΝΘΑΔΕ ΚΟΙΤΕ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΜΑΚΑΡΗΤΗ ΤΟ ΘΑΝΑΣΙ ΧΥΝΤΗ ΠΟ

ΓΑΤΖΗΣ ΤΟ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟ ΜΑΡΓΑΡΗΤΗ

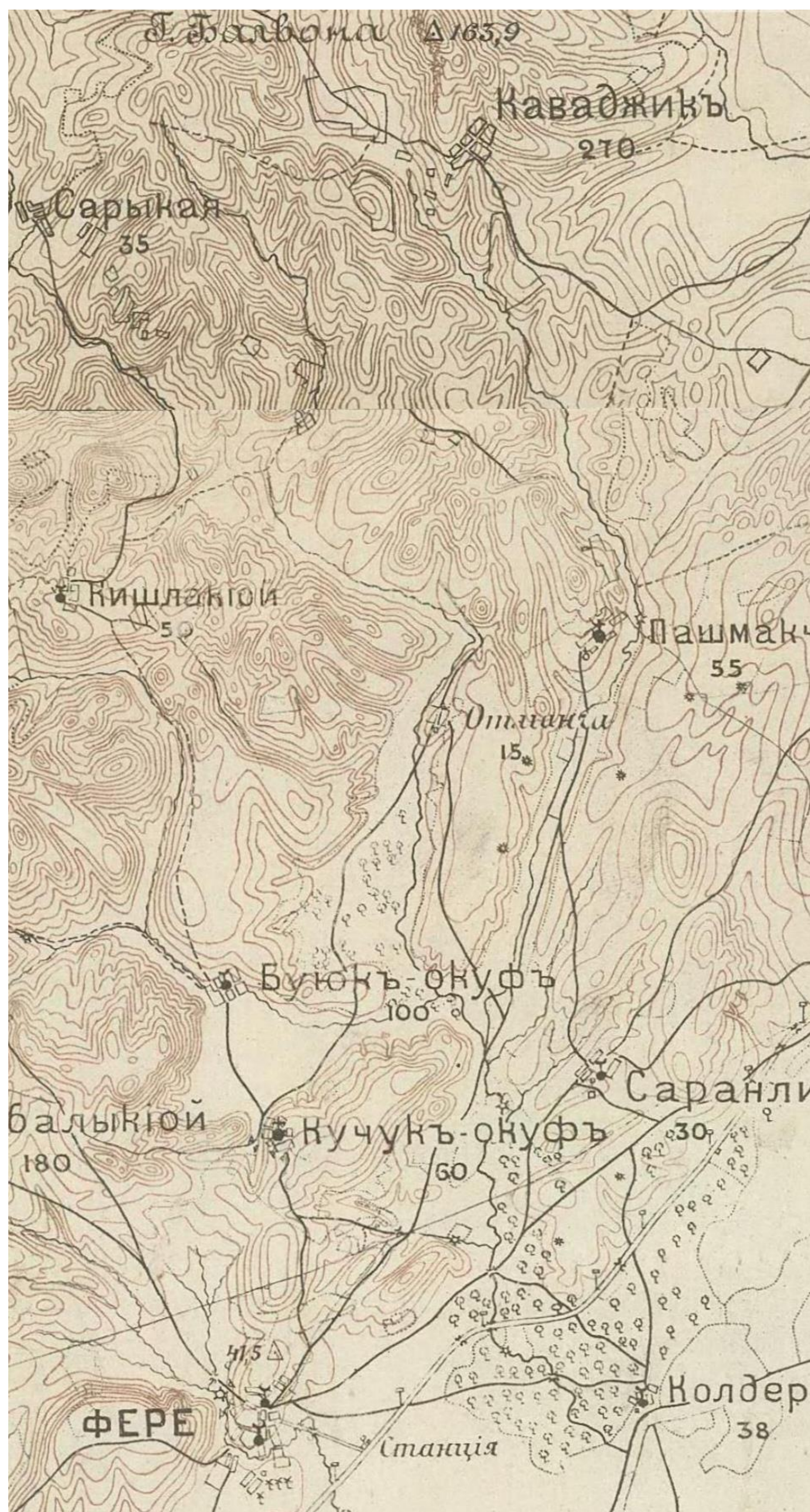
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΑΡΧΗΑΣ ΦΕΡΕ ΤΟ ΧΟΡΗΟ

ΚΑΒΑΤΖΗΚ ΕΤΟΣ 1762 ΜΑΡΤΗȣ

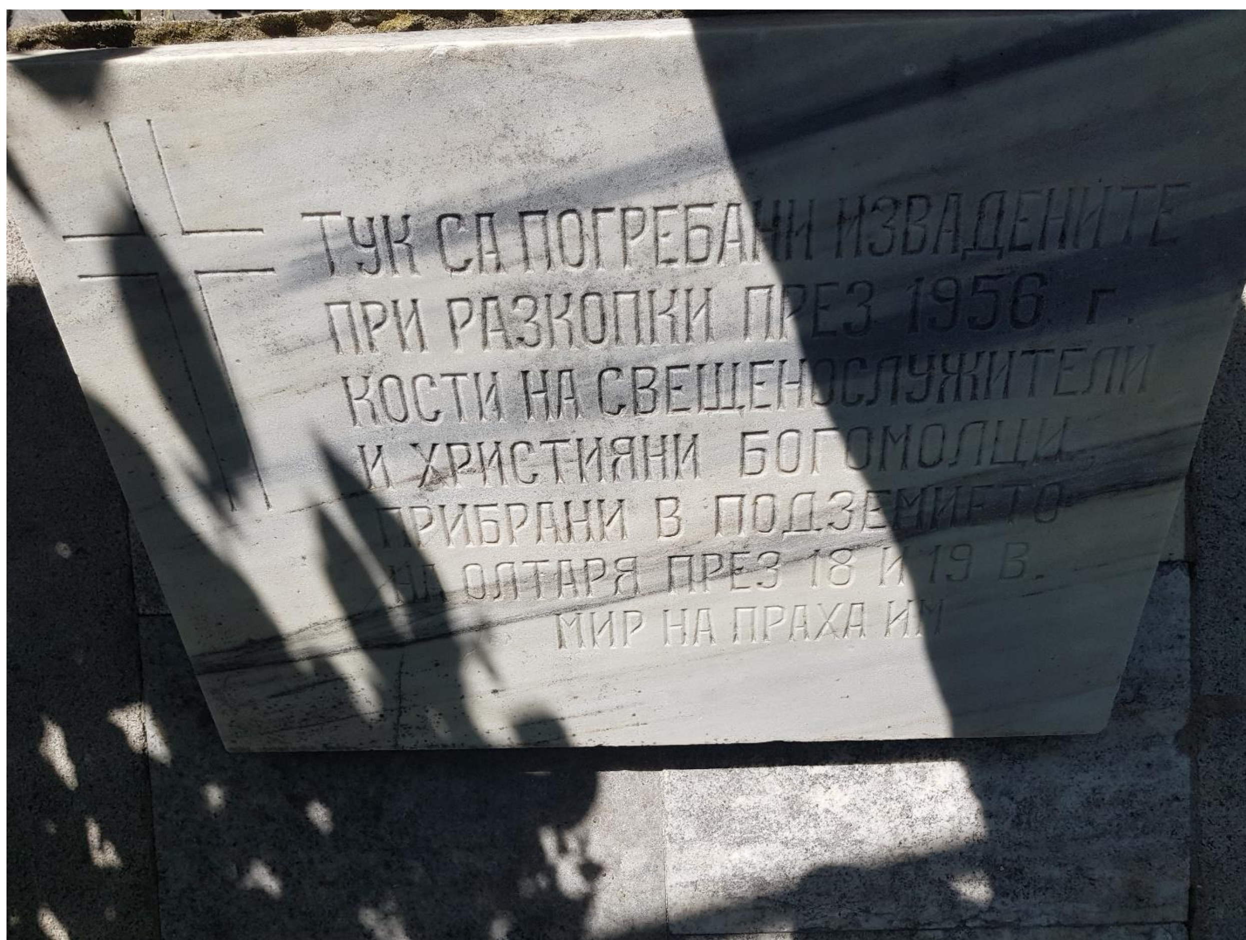
16

Yancho Stanchev | e-mail: yanchostanchev73@gmail.com

Г. Балвона
Δ163,9
Каваджикъ
270
Сарыкая
35
Кишлакіой
50
Пашмакч
55
Отманціа
15
Буюкъ-окуфъ
100
Саранли
30
балыкіой
180
Кучукъ-окуфъ
60
41,5 Δ
ФЕРЕ
Станція
Колдер
38

Източно от църквата са погребани извадените при разкопки през 1956 г. кости на свещенослужители и християни богомолци, прибрани в подземието на олтара през XVIII и XIX век.

Yancho Stanchev | e-mail: yanchostanchev73@gmail.com

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

А.С.Разбойников *Народностният образ на неокупираната област от Западна Тракия*

Любомир Милетич *Разорението на тракийските българи през 1913 година*, БАН, София, 1918

Стайко Трифонов *Тракия. Административна уредба, политически и стопански живот, 1912-1915*